

ETT SYDAFRIKANSKT PÄRLBREV

Av Majken V. Cederberg-Olsson.

Det är känt att människor under forntiden med hjälp av olika tecken, inristade i eller ritade på material av olika slag, åstadkom meddelanden avsedda för andra personer eller för eftervärlden, och att skrivkonsten växte fram ur detta teckensystem.

Alltjämt använder sig olika, primitivt levande folkgrupper, som ännu icke allmänt tillägnat sig skrivkonsten, av symboler för att åstadkomma ett meddelande från en person till en annan.

Nyligen kom ett sådant primitivt »brev», ett sydafrikanskt pärlbrev, i Postmusei ägo. Dess innehåll skall tolkas genom pärlornas färg och olika slags symboler. Hur det kom till Postmuseum och hur det tolkats, skall härnedan återges.

Tidningen Dagens Nyheter innehöll den 27 september 1956 en artikel av signaturen Leni med titeln »Kärleksbrev på Zuluvis», vilken väckte museets intresse. Artikelförfattarinnan berättade att det bland infödingar i Sydafrika, som ej kunde läsa eller skriva, utarbetats ett sinnrikt system med symboler, som ersatte det skrivna ordet. Dessa symboler, som varierar något bland de olika stammarna, består av glaspärlor i olika färger, delar av frukter, blad, m. m., vilka, uppträdde på trådar till pärlband av olika längd och utseende, skickas till mottagaren. Särskilt flickorna i Zululand har gjort sig kända för sina vackra »kärleksbrev», bestående av pärlband i flera rader eller av små fyrkantiga broderade dukar.

Färgen på pärlorna betyder något speciellt. Den vita färgen symboliserar flickans renhet och trohet, den skära kan betyda, att hon är betänksam för att fästmannen är fattig, och den röda, att hon gråter

ögonen röda av längtan efter honom. Den blå färgen betyder lycka och den gula rikedom. Den gröna färgen förtäljer om sjukdom och den svarta om sorg och olycka.

Vidare berättades, att det är vanligt att männen från negerreservaten i Basutoland, Zululand och Transkei skaffar sig arbete i städerna under något år, medan kvinnorna stannar hemma i kraalen och sköter om barnen och jordbruket. Då en hustru vill underrätta sin herre och man om förhållandena hemma, går hon ut och samlar ihop de föremål hon behöver för sitt brev och börjar sedan träda upp dem och pärlorna på en tråd. Ett gulnat löv kan betyda, att trakten hemsökts av torka, medan ett grönt bambuskott förtäljer att betet är gott. Några majskorn kan betyda att hon bärgat skörden. En liten tandformad benbit betyder kanske att minsta barnet fått sin första tand, medan en lös tand kan berätta att storebror varit i slagsmål igen. När sedan den äkta mannen fått brevet och med mycket huvudbry och tålmod tolkat det, hänger han det kanske som en prydnad om halsen och visar det, icke utan stolthet, för kamraterna.

Postmuseum försöker att i sin avdelning »Brevets historia» belysa icke endast hur brevet, meddelandet, utvecklats genom tiderna utan även hur brevet av i dag utformas av människorna runt om i världen. Museet tog därför kontakt med artikelförfattarinnan, fru Leni Florén, bosatt i Sydafrika, och frågade om hon möjligen skulle kunna förvärva ett autentiskt pärlbrev åt museet. Hon var vänlig nog att lova sin medverkan och kontaktade även Natal Museum i Pietermaritzburg, Sydafrika, vars föreståndare likaledes lovade att hjälpa till. Efter någon tid kom ett meddelande från fru Florén att hon skulle resa till Zululand och att hon då tänkte att på ort och ställe försöka skaffa ett pärlbrev.

Från sin resa berättade fru Florén senare att det varit svårare än hon trott att få en zuluflicka att lämna ifrån sig ett brev och även tala om vilket budskap brevet innehöll. Slutligen fick hon en introduktion till hövdingen för Buthelezi-stammen, Gatsha Buthelezi, som visade sig intresserad av att hjälpa till då han fick vetskap om hennes ärende. Hon fick företa en särskild resa till en avlägsen infödingsby för att träffa hövdingen och med hans benägna hjälp få en ung flicka i hans kraal att lämna ut ett brev, avsett att sändas till hennes fästman, som arbetade i guldgruvorna i Johannesburg.

Det framkom, att det i denna stam icke fanns någon bestämd regel för pärlbreven utan flickorna kunde fritt variera kombinationerna. Ett visst färgschema, som förstås av alla zulumän och zulukvinnor,

måste de dock följa. Men det var meningen att mottagaren skulle ha lite huvudbry med tolkningen av brevet.

Den unga flickan avslöjade bit för bit brevets innehåll. Med hjälp av hövdingen och en tolk kunde fru Florén nedskriva detta på zulu och engelska, varefter hon själv gjorde översättningen till svenska.

Brevet, som här finns avbildat i färg, sändes som flygpost till Stockholm. Vilka kontraster i fråga om snabbheten i utvecklingen av mänskliga livsformer blottas icke genom detta brev! Å ena sidan utformningen av brevet, vilken hos ett primitivt folk kanske varit i stort sett densamma under tusentals år tillbaka; å andra sidan transporten av brevet med ett trafikmedel, vilket under en icke 50-årig utvecklingsperiod nått därhän att det i dag på något dygn förbinder ett land långt ned på södra halvklotet med ett land långt upp på det norra.

Härnedan följer nu pärlbrevets innehåll, återgivet på zulu och svenska:

MAMKHUZENI

Zulu kärleksbrev i pärlor.

Brevet börjar med den vita raden pärlor och slutar med de grön-vita:

1. Vitt:

Uma ngikubona inhliziyi yami ibamhlope ithi qwa ifana namasi avutshwe ngochwebeni (upoko). (Noma ibenjongobisi lwembuzi).

Mitt hjärta är rent och vitt som nymjölkad getmjölk, eller som surmjölk blandad med krossade upoko-korn. Jag älskar dig så mycket!

2. Rött:

Inhliziyi yami uma ngike ngakubona igqagqamuka amalangabi njengomlilo kuyashisa esifubeni sami uthando.

Var gång jag ser dig tändas små brinnande lågor i mitt hjärta likt en ljunghbrand. Jag brinner av kärlek till dig!

3. *Vitt och svart:*

Iyjabula impangele yona ikhala igijima.

Vad jag avundas pärlhönan, som medan hon ropar ut sin längtan kan flyga dit hon vill. Med andra ord: Jag kan bara gråta efter dig men inte komma dit du är

4. *Skärt:*

Ngingathini ngobumpofu bakho ngoba uswele nesiqhano.

Vad skall vi göra då du är så fattig att du inte äger ett korvöre i världen? M. a. o. det finns inga pengar att köpa boskap för lobola!

5. *Gult och rött:*

Ngibe ngiyaqhamuke ngase moyeni uthi ungezwa, iphunga lami ubusubaleka angazi ukuti yini.

Lycklig är gräshoppan som bär sin älskade på ryggen och de två får dö tillsammans! Jag önskar vår kärlek måtte vara till livets slut!

6. *Blått och vitt:*

Ziyajabula izintohoviyane zona zofa zibelethe.

På sistone har jag märkt att du undviker mig. Jag förstår inte vad som är på tok.

7. *Svart:*

Ngangithi ngiyoma ngenzima emnyama enhla kwesibaya kini.

Jag är förtvivlad ty jag hade hoppats få bära min zulu skinnkjol på vår bröllopsdag. Mitt tålamod håller på att ta slut: Jag vill gifta mig nu!

8. *Blått, skärt och rött, samt ett större föremål, (stor pärla eller annat föremål till hands, i detta fall en metallpärla):*

Ngangithi ngiyoba yiqule phakathi kwezintombi zakho.

Jag hade hoppats att det var jag (detta jag representeras av den stora pärlan!) bland alla dina flickvänner som skulle bli din brud. Jag trodde du älskade mig mer än de andra.

9. *Vitt, skärt och svart:*

Kuluvindi kulusica ezintabeni zakowami angazi noma ngiyophelela yini khona.

Framtiden ser dystert och oviss ut. Jag är inte säker på att du ämnar gifta dig med mig.

10. *Blått och säkerhetsnål, (i detta brev en kedjälänk):*

Cishe ngakuqoma nsizwa sangikhuzisiqhano wangikhuza uMamkhuzeni.

Jag blev nästan kär i en annan man men mina känslor för dig höll mig fastkedjad. Med andra ord: Jag skulle ha uppmuntrat den nya friaren men kunde inte ty jag älskar dig fortfarande så mycket!

11. *Grönt:*

Sengakukhumbula ngaze ngaluhlaza ngathi cwe — njengohlaza lwezinkomo oludliwa zimamba ukwethwasa konyaka.

Jag har tvinat bort av längtan efter dig så jag blivit alldeles grön som de första gröna gräskotten på våren. Jag längtar efter dig lika mycket som boskapen längtar efter detta gräs, som växer i en ravin och bara mamban kommer åt.

12. *Duvblått och några svarta pärlor:*

Fefeza njalo izindaba zami lelihefuhefana. Sibesiyakulume nawe ubusuhefuhefuza utshene abantu.

Du kan inte hålla våra hemligheter ty du pratar för mycket. Var försiktig!

13. *Blått och vitt, rött, gult och grönt samt bit av melonfrö:*

Cishe ngakukhaba ngakulingisabafana bekhaba amabece ekwaluseni.

Jag har lust att sparka dig på samma sätt som vallpojarna sparkar meloner medan de vaktar boskapen.

14. *Grönt, blått och stjälken av en växt (ett kräkmedel):*

Zinsizwa anibohlanza ngovuma yikhona siyawunivuma.

Rena din andedräkt och gör dig fin. Det är på tiden att du beslutar hur vi skall ha det!

15. *Vitt och rött, gult jämte frö från en pumpa:*

Nanti ithanga engangithi solipheka nawe.

Detta är ett frö från den pumpa, som jag hade hoppats att vi två skulle ha kokat och ätit tillsammans!

16. *Grönt och vitt:*

Nanti ikama mfana vulingqondo.

Du behöver en kamm att reda upp ditt huvud med. Gör det ordentligt, annars överger jag dig!

Historien om detta primitiva brev är ju endast ett försvinnande litet bidrag till »Brevets historia», men den ger en bild av den betydelse meddelandet har i kontakten människorna emellan.